

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО СИСТЕМИ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА НА ЗАСАДАХ ПРОВАДЖЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОЇ ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНОЇ Й ІМПОРТОЗАМІННОЇ ПОЛІТИКИ

*Болдовська К.П., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

На нинішньому етапі розвитку глобалізація й інтернаціоналізація економічних процесів сформували єдиний ринковий простір та сприяли створенню такої комплексної системи як сучасне світове господарство. У цій системі за рахунок оптимального використання переваг міжнародного розподілу праці створюються здебільшого сприятливі передумови до підвищення ефективності функціонування національних економік та економічних відносин між країнами світу, що стають дедалі ширшими і різноманітнішими. На сьогоднішній день жодна країна світу, якою б потужною вона не була, не може існувати ізольовано від решти світу.

Наразі інтеграція України до системи світового господарства ускладнюється через недосконалість механізму зовнішньоекономічної політики, що обумовлено відсутністю належної правової бази, а також через те, що таке входження відбувається в умовах тривалої стагнації національної економіки та кризи економік інших країн світу. Як наслідок, на шляху інтеграції України до світової економіки мають місце такі серйозні економічні проблеми, як низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції та неефективна структура вітчизняного експорту.

Зазначимо, що всебічна інтеграція української економіки до системи світогосподарських зв'язків має забезпечуватись на основі принципу багатовекторності.

Одним з першочергових кроків у цьому напрямку має стати подальше нарощування і розвиток експортного потенціалу як передумови стабілізації економічного зростання на базі виділення експортоорієнтованих галузей, продукція яких затребувана світовим ринком і які мають доступ до світових ресурсів, підвищення конкурентоспроможності цієї частини реального сектора економіки та сфери послуг, що обумовлено специфікою сформованої структури національної економіки країни, орієнтацією на вивезення готової продукції, ввезення сировини і комплектуючих виробів у зв'язку з відсутністю своїх природних ресурсів і залежністю від зовнішніх енергетичних і сировинних носіїв.

Експортоорієнтованими галузями української промисловості є машинобудування, металургія, хімічна і вугільна промисловість. Експортоорієнтований кластерний характер носять машинобудівна і хімічна галузі, на базі яких можливе створення національних ТНК, установаження довгострокових господарських відносин з світовими ТНК (через міжнародну виробничу кооперацію, створення спільних підприємств та ін.). Проте останнім часом проблема полягає в розширенні інтернаціоналізації діяльності підприємств цих галузей за межі безпосереднього виробництва, тобто у залученні до сфери міжнародного обігу. Це можливо шляхом створення цими підприємствами власної закордонної мережі підприємств, торгових представництв, що дозволить їм поряд з експортом товарів безпосередньо з України розширити експорт за рахунок реалізації продукції зарубіжних філій на внутрішніх ринках цих країн.

Разом з тим, наразі характерною рисою експортоорієнтованих галузей України є їх сировинна спрямованість, що робить економіку вразливою і залежною від кон'юнктурних коливань на світових ринках. При цьому проблема України не у самому факті експорту сировини, а у дискримінаційних цінах на світових ринках.

Відтак, одним із пріоритетних напрямків державної політики має бути забезпечення нарощування обсягів експорту високотехнологічної продукції з високим вмістом доданої вартості. Своєю чергою, для сталого розвитку країни в системі економічної глобалізації вищезазначена експортна продукція повинна відповідати сучасним критеріям конкурентоспроможності. Між тим, наразі низька конкурентоздатність продукції зумовлена тим, що практично всі вітчизняні товари, навіть високої якості, не відповідають міжнародним стандартам.

Потребує також оптимізації й імпортна політика України, що припускає раціоналізацію і скорочення ввезення, споживання імпортованих товарів внаслідок структурної перебудови економіки, модернізації виробництва, впровадження ресурсозберігаючих технологій та ін. Зокрема, це потребує вибору галузей, які мають максимальний потенціал в організації імпортозамінних виробництв, орієнтованих на потреби внутрішнього ринку країни, підвищення їх конкурентоспроможності і просування цієї продукції на зовнішній ринок. Разом з тим, важливо зазначити, що розвиток економіки за імпортозамінною моделлю виправданий у період індустріалізації, коли країни, вирішуючи завдання наздоганяючого розвитку, отримують можливість використовувати світовий досвід технологічної реконструкції національного виробництва. Проте в подальшому проведення переважно політики імпортозаміщення, що орієнтує виробника головним чином на внутрішній попит, як показує світовий досвід, супроводжується погіршенням основних макроекономічних показників, скороченням обсягів промислового експорту, зниженням конкурентоспроможності ресурсів і товарів. У зв'язку з цим в перспективі імпортозаміщуюча політика повинна містити націленість на розвиток експорту імпортозамінної продукції і вихід на зовнішні ринки, що здатне стимулювати еко-

номічне зростання, зміцнити платіжний баланс, національну валюту.

Разом з тим, ситуація, що наразі склалась у зовнішньоторговельній сфері України (зокрема, коливання значення як експортної, так й імпоротної квоти близько 40 % валового внутрішнього продукту) обумовлює правомірність поєднання продуманої і збалансованої імпортозамінної й експортоорієнтованої політики, з тим, щоб, скорочуючи імпорт промислових товарів народного споживання і розширюючи внутрішнє виробництво, паралельно за рахунок міжнародної виробничої кооперації розширювати як експорт імпортозамінної продукції у вигляді напівфабрикатів, деталей, вузлів тощо, так й імпорт високих технологій, новітнього устаткування, необхідних для розвитку вітчизняної промисловості і виробництва конкурентоспроможної продукції.

У цілому, провадження збалансованої імпортозамінної й експортоорієнтованої політики сприятиме розвитку національної економіки і дозволить створити механізм адаптації для входження України через інтеграцію до системи міжнародних економічних відносин, визначити місце держави у механізмі регулювання, пристосуватися до процесів глобалізації.

Зазначимо, що проведення збалансованої експортоорієнтованої й імпортозамінної політики як підґрунтя стратегічного розвитку економіки України потребує формування нової моделі організаційно-економічного механізму державного регулювання, орієнтованої головним чином на зовнішньоекономічний сектор і заснованої на формах і методах державного, міжурядового і наднаціонального регулювання.